

Megjelenik minden vasárnap és csütörtökön.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Szabó Albert könyvnyomtatásban Kézdi-Vasárhelyt, hova egy a lap beltartalmi részét illető közlemények, mint az előfizetések, hirdetések, nyitléri cikkek stb. intézendők.

Nyitléri cikkek sorankint 10 kr-ért közöltek.

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hírlap.

Előfizetési árak:

Egy évre . . . 6 frt — kr.
Fél évre . . . 3 frt — kr.
Negyed évre . . . 1 frt 50 kr.
Külföldre 1 évre . . . 8 frt — kr.
Egyes szám ára 6 kr.

Hirdetések díja:

minden egyhasábos garand-sorért vagy annak terfogatáért 4 krajczár.
Hivatalos hirdetések külön árszabály szerint számoltatnak.
Ezenkívül minden beiktatásnál 30 krajczár bélyegdíj fizetendő.

Felhívás előfizetésre.

A „Székelyföld“ című politikai, közgazdasági társadalmi és szépirodalmi, hetenkint 2-szer megjelenő hírlapra a következő árakkal előfizetést nyitunk:

Egy évre . . . 6 frt — kr.
Fél évre . . . 3 frt — kr.
Negyed évre . . . 1 frt 50 kr.
Külföldre egy évre . . . 8 frt — kr.

Előfizetési pénzek bármely időben elfogadottnak.

Lapunk azon előfizetőit, kik előfizetéseikkel még hátralékban vannak, tisztelettel kérjük azoknak beküldésére.

Kérjük egyuttal t. előfizetőinket, szíveskedjenek előfizetéseiket minél előbb megújítani, hogy lapunk szétküldésében zavar ne forduljon elő.

A „Székelyföld“ kiadóhivatala.

A „lutri“ kérdése.

II.

Különb. lássuk csak mit ír a „Magyar Mercur“, e havi 248-ik számában. A cikkek így hagzik:

„A kis lutri eltörlése.

Az utóbbi időben több oldalról merült fel a hír, hogy a kis lutrit eltörlik és helyébe az ugynevezett osztálysorsjátékot léptetik életbe. Mindannyiszor megecsáfolták a híreket, utalva arra, hogy Ausztria, melynek a kis lutri több mint 8 millió frt jövedelmet hoz, nem mondhat le e bevételi forrásról, Magyarország pe-

dig egyoldalulag nem intézkedhetik lényeges károsodása nélkül ez ügyben.

Most azonban a czáfolatok daczára pozitív alakban újra közlik, hogy a pénzügyminiszteriumban tanulmányozzák a kérdést és hogy közelebb e tárgyban enquetet is fognak tartani. Ebből azt kell következtetni, hogy a a lehető egyöntetű eljárásra vonatkozólag Ausztriával már létrejön a megegyezés vagy, hogy a magyar kormány tultéve magát eddigi aggodalmait, maga kísérli meg a lutri kiküszöbölését.

Akármit van is, meglegedéssel vesszük tudomásul, hogy kormányférfiaink komolyan hozzálátnak a budget egy oly tételének elejtéséhez, a melynek nálunk amugy is csekély jövedelmezősége semmiféle arányban nem állott ahoz a nagy erkölcsi kárhoz, a melyet főleg az alsó néposztályokban okozott. Pedig nálunk aránylag még nem is volt oly erős a játékdüh. Hiszen 1868—1877-iki átlagban a lutribetétek nem haladták meg a 3 és fél milliót, az 1878—1887-iki átlag pedig nem mutat többet évenként 3.14 millió frtnál, holott Ausztriában az 1879—1884-iki átlagban 21 millió forintnál többet áldozott a lakosság a játék ördögének.

De ezen aránylag kedvezőbb viszonyok daczára tény, hogy a lutri betétei kis összegénél, huzásainak sűrű egymásutánjainál és a chanceok csekélységénél fogva veszedelmes jószág, főleg a „kis emberre“ nézve, a kit a

játék heve nagyon könnyen elvon rendes foglalkozásától és csökkentí munka- és kereset-képességét.

Mi jöjjön azonban a kis lutri helyébe?

Mert habár nem nagy összeg az, a mit jövedelemként nálunk az államnak hajt, még sem mondhatunk le minden kárpótlás nélkül a több mint másfél millióról.

Ugylátszik, a mérvadó helyek az osztálysorsjátékot szánták helyettesítőnek. Ennek a klasszikus hazája Poroszország, a hol évente két ilyen sorsjátékot rendez az állam, a melynél a nyerési chanceok igazságosabbak, a betétek nagyobbak s így az erkölcsileg romboló hatás jóformán nagyon csekély. Hivatalosan konstatálva van, hogy Poroszországban az osztálysorsjátékban részt vevők tulnyomó része a jobbmódúak köréből kerül ki. Emellett az a körülmény, hogy csak kétszer van huzás, lehetetlenné teszi a játékszok folytonos izgalmát. A betétek egységesek, mert a sorsjegyeknek fix árak van és ez korlátot vet a játékszenvedélynek. Végre az állam inkább közvetítő, mert meglegedzik a betétek bizonyos százalékaival és a bélyegilletékkel, míg a befolyó összegek tulnyomó részét nyeremények alakjában a játékosoknak visszadja akként, hogy minden második sorsjegyre okvetlenül esik nyeremény, legalább a betétösszeg erejéig.

Az osztálysorsjátéknak ez a rendszere tehát mindenestre előnyös, még az állam szem-

A „Székelyföld“ tárczája.

Mikes Kelemen emlékezete.

Az utolsó rodostói bujdosó, a hívek hive, Mikes Kelemen, kétszáz év előtt született Zágónban. Szülőhelyének fiai szeretettel és koszorúval fordultak a nemes alak felé, a kinek szíve melegsége most is hevit, elméjének fénye ragyog, hívsége pedig szent példa.

Mint írónak klasszikusaink közt van helye, mint ember az ideál képe azzal a hűséggel, mely nem a hatalmat kíséri, hanem ragaszkodik az eszméhez, az ideálhoz, s mikor az elbukott, akkor leborul előtte és el nem hagyja.

Végig kísérté Rákóczi fejedelmet bujdosásában, a francia földről, Törökországba, a fejedelem halála után hive lett fiának. Édes anyja itthon hiába követelt el mindent, hogy a szathmári békekötés után hazatérhessen. Mikes ott maradt a száműzetésben, mert „nagyon szerette az öreg fejedelmet“. A bujdosók egymás után haltak el körülötte. A száműzetés fájdalmas magány változott, s ő ott hallgatta Rodostóban „a tenger mormolását“. Egészen ifjú volt, mikor a bujdosó fejedelmet a száműzetésbe követte s megöszölve hunyta le szeméit, messze hazájától, melynek képe csak az első ifjú korból élt lelkében, de kitörülhetetlenül, s a szép lélek legszebb kincseit hazájának áldozta a bujdosás keserveiben.

A „Törökországi levelek“ halála után barmincze egy év múlva (1794), jelentek meg, de félszázadnál több idő múlt el, míg azokat kellőleg méltányolni kezdték, s becsülni tudták az író, ki azokat írta.

Erdélyi János volt, ki 1854-ben az első koszorut áldozta Mikes Kelemennek, a XVIII. század jeles magyar írójának, kinek szelleme a hazától való nagy távolságban sugárzott ki. 1862-re, mely Mikes halálának századik éve volt, Toldy Ferencz új kiadást rendezett a „Törökországi levelek“ből, azokat a „Magyar-német klasszikus írói“ közé vette be, ellátva életrajzzal, melyben szeretettel, hűvel ünneplte az eléggé nem ismert régi író. Toldy életrajza mely hatást tett s Mikessel ez időtől kezdve bővebben foglalkozott a figyelem, az irodalomtörténet kutatói bővebben utána, adatokat szerzett róla, fejtegetéseket írt műveiről s tisztább világításba helyezte a sorsánál fogva is oly rokonszenves embert.

A szerencsés véletlen egész sorát hozta meg Mikes addig ismeretlen munkáinak, s elé tárult, hogy a száműzetésben Mikes számos irodalmi mű megalkotója lett. Az író és ember a legtisztelendő méltóbb alakban jelenik meg ezekben. Mikes szellemi gazdagsága még ma sem vált közkinccsé. Tizennyolcz kötetre tehetni műveit, de csak kis részük jelent meg nyomtatásban.

Az ismertetések után, melyeket Mikes műveiről bíruink, ezeket korukhoz mértén saját nemökben mind jelentékenyeknek kell vallanunk, de

kétségtelenül a „Törökországi levelek“ köztük a legjelentékenyebbek. Sokáig egyetlen művének tartották ezt, míg nem 1873-ban Mikes kéziratának nagy tömege jutott a nemzeti muzeumba. Legtöbb részük vallásos tárgyú, és nagyobbára francia eredeti után dolgozta át. A „Mulatságos napok“ című elbeszélések is francia könyv után készültek. Ezt Abafi Lajos adta ki 1879-ben, s terjedelmes kötetet foglal el. Nem más ez, mint a „Les Journées amusantes“ című, Párisban 1723-ban husz kötetben megjelent, s Gomozné Poisson Magdolna Angelica beszély gyűjtemény egy része, melyből Mikes hatot dolgozott át magyarul.

A „Törökországi levelek“, melyekben tapasztalatait írja le s a bujdosás eseményeit, Mikes lelkét is föltárja. Ritka író, kinek művei oly mély bepillantást engednek lelkületébe, mint ez a könyv. Toldy Ferencz egész életrajzát mondta róla: „Nemcsak korának csúcsán áll Mikes munkája a tartalom bőséggel s az előadás soknemű szépségeivel egyaránt, hanem szól az minden koroknak; mert az elme és érzület a ritka szövetség, vitor kedélyessége, gyakorlati bölcsessége és erkölcsi súlyával, gyönyörködtető és nemesítő erejét nem vesztheti el, míg a magyar kebel a valódi szép és jó iránti fogékonyságát híven megőrzendi.“

(Vége következik.)

pontjából is, mivel nem lesz nehéz dolog abból helyrehozni a kis lutri eltörlése révén szenvedett veszteséget. Sőt azt hisszük, hogy helyes kezelés mellett még jövedelmezőbbé is válhatik a kis lutrinál.

A mi nézetünk ellenkezik ezen feltételesekkel.

Szathmáry György országgyűlési képviselő.

A 4. egyetemes tanitógyűlést rendező bizottság elnöke.

(Folytatás.)

Az életcélt korán kitzte magának a jeles erdélyi fiú, s a midőn itt a fővárosban teljes meggyőződést szerzett arról, hogy miként magyarsítják meg a főváros iskoláiban működő tanítók és tanárok a legösgyökeresebb németajku és tótajku családokat, és hogy mily csodálatos átváltoztatást idézhetnek elő egy nagy város lakosságán az oly iskolák, melyekben nemzetünkért lelkesedni tudós a nevelésre és az oktatásra képes tanítók és tanárok működnek; maga is beállott a fővárosi tanítói karba, hogy eltanulja azt a titkot, a melylyel a német Budából és Pestből magyar nemzeti nyelvtinkhöz ragaszkodó polgársággal dicsekedhető Budapestet teremtett az iskola. A főváros belvárosi reáliskolájában talált is helyet magának mint tanár, s ott a lánglelkű Ney Ferencz igazgatása alatt volt alkalmá látni, hogy miként eshetik meg az, hogy még az öreg szülék a magyar nyelvet nem is értik, addig az unokákat még kényszerítve sem lehet a magyar nyelven kívül más nyelven megzólaltatni.

Ekkor aztán felemelte szavát 1876-ban úgy a budapesti, mint a vidéki lapokban és felhívta a nemzet figyelmét arra a pusztulásra, mely a magyart Erdélyben emésztí, s czikkeit, daczára az akkori mozgalmas külpolitikai viszonyoknak, a magyar társadalomban oly üdvös mozgalmat hoztak létre, a mely megalapította a visszamagyarosításnak eszközlésére kiválóan alkalmasnak bizonyuló dévai állami főreáliskolai segélyző-egyesületet, a melynek alapítókéje ma már a 15,000 forintot meghaladja.

Ezen tőkéhez 2000 forinttal járult annak a „Hunyady-Album” című könyvnek a tiszta jövedelme, a melyet Szathmáry, Szabó Endrével együtt a legjelesebb magyar írók közreműködésével szerkesztett és kiadott.

A dévai reáliskolai segélyző egyesület célja az, hogy az eloláhosodott magyar családok gyermekeit a reáliskolába való járásra buzdítsa és ott segélyezvén, addig taníttassa, míg azok a magyar nyelvben és a nemzeti öntudatban kellőleg meg nem erősödnek.

Ily munkásság mellett Szathmáry György neve széles e hazában kedvező hangzásuá lön a magyar hazafiak között, és szülő vármegyéje azzal mutatta ki iránta való becsülését, hogy felruházta őt „Hunyadmegye tiszteletbeli főjegyzője” czimével. A hunyadmegyei tanitótisztület dévai köre pedig sietett tiszteletbeli tagjává választani őt, a kinek könyvtárát köszönheti.

A tanári széket Szathmáry György az 1881-ik évben bekövetkezett képviselőválasztáskor hagyta el, a midőn a hunyadmegyei dévai kerület szabad- elvű hazafias polgárai oly ténre hívták meg a jeles férfit, hol szélesebb körben tehet hazájának kitűnő szolgálatokat; megválasztották országgyűlési képviselőnek.

Igy lett tagja Szathmáry György a törvényhozótestületnek, a melyben mind a mai napig az első között állja meg a helyét, akár szorgalmát, akár tehetségét tekintsük.

(Folyt. köv.)

A zágoni Mikes-ünnepély.

Zágon, 1890. augusztus 22.

A székely hűség és székely szabadságszeretet képviselőjének, a magyar irodalom elsőrangú bajnokának emléktét ülte meg Zágon községe, az ünnepelt szülőhelye, f. hó 17-én.

De rosszul fejeztünk ki; Zágon községe az ünnepélynek csak színhelye volt. Ünnepelt az egész székelység s az ünnepély visszhangot keltett a távoli részeken, a Királyhágón túl is.

S mi evvel a visszhanggal meg vagyunk elégedve. Itt, távol a központtól, az ország szélein jól esik a visszhang is, melyből nemrég a Gábor Aron s jelenleg a Mikes Kelemen emlékének szentelt ünnepély alkalmával erőt meríthet a székelység, hogy hozzájuk hasonló fiakat szüljön a hazának, ha erejét talán elveszítette volna.

A harangok ünnepélyes hangja jelzé az ünnepély kezdetét s a tágas egyház minden zugát betöltő közönség áhitattal hallgatta a „Szózat”-ot, mely szívmelően zengett a zágoni dalkör ajkairól.

Az utolsó akkordok elhangzása után Bodor János ev. ref. lelkész tartott emlékbeszédet, szép emelkedett hangulatban.

Antal Lajos Léway alkalmi költeményét „Mikes Kelemen”-t szavalta mély érzéssel.

Bálint Gábor szabad előadásából élénk fogalmat szerezhettek mindenki, hogy mily körülmények közt kellett élnie a bujdosóknak s ki közülök egyedül hallgatta a tenger mormogását. A viszonyok azzsiai Törökországban ma is majdnem ugyanazok, mint akkor voltak.

A délelőtti ünnepély műsorának utolsó száma volt a „Hymnus”, melyet az összes ünnepelő közönség énekelt.

Az ünnepélyen ott láttuk gróf Mikesnét és családját, báró Szentkereszty Stephaniet és Irént s a környékből számos vendéget.

Délután két órakor kezdődött a banket, melyen mintegy negyvenen vettek részt; a vendégek nagy részét a szíves házigazdák foglalták le. Felkészöntökben azonban így sem volt hiány, Bálint Gábor, Bodor János, Rombauer Emil, Földes György, Veres Károly s még mások felkészöntői szellemsen fűszerezték a négy óráig tartó ebédet.

Az ünnepély délelőtti részéről elmondhatjuk, hogy magasztos volt; az estéli részt bizonyos hatjuk a kellemességben párját ritkítók közé.

Különfelek.

— Halálozás. Barabás Mór kézdívasárhelyi községi iskolai tanító f. hó 22-én hirtelen meghalt. Ritka ember halála keltett oly igaz és mély részvétet városunkban, mint a derék érdemes népnevelő, ki egész életét hasznos és eredménydus munkálkodásban élte le. Mint tanító, mint a tűzoltó-egyesület zenekarának megteremtője és vezetője s mint számtalan közhasznú egyesület buzgó tagja, az ő páratlan lelkiismeretességével annyit terhet vállalt magára, hogy szervezete összeomlott alatta s a roppant munkásság bére a korai halál lett. Emlékét az egész társadalom kegyeletes tisztelete s az általa alkotott művek fogják megörizni. Aldás és béke porai felett! Haláláról következő gyászjelentések adatkak ki:

„Már özvegy Barabás Mórné sz. Simó Vilma a maga és gyermekei: Endre és Vilma; az elhunyt-nak szülői: Barabás István és Farkas Zsuzsanna; testvére: Barabás Mária, férje Végh Ferencz és gyermekük Sándor; továbbá számos közeli és távoli rokonok, barátok és ismerők nevében mély fájdalommal tudatja, hogy a hű férj, gondos édes- alya, önfelelődozó gyermek, szerető testvér, jó rokon, őszinte barát márkosfalvi Barabás Mór kézdívasárhelyi községi iskolai tanító, a tanítói dalkör vezetője, a háromszékmegyei tanitótisztület segélyegyletének pénztárosa, az önkéntes tűzoltó-egyesület zenekarának szervezője és lankadhatatlan buzgalma karnagya, folyó hó 22-én éjjeli 2 $\frac{1}{2}$ órakor, munkás életének 37-ik, boldog házassága 4-ik, tanítói működése 14-ik évében, öt napi súlyos szenvedés után, agyszélhűdés következtében, jobbjelre szenderült. A megboldogultnak hűt temetőbe folyó hó 24-én, d. u. 3 órakor fog az ev. ref. egyház szertartása szerint, a helybeli ref. temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Legyen álma csendes, emléke áldott! Kézdi-Vásárhelyt, 1890. augusztus hó 22-én.”

„A kézdívasárhelyi népoktatási intézetek tanító kara mély részvéttel és fájdalommal tudatja, hogy felejtethetetlen jó kártársa: márkosfalvi Barabás Mór, a kézdívasárhelyi községi iskola példányosító tanítója; a tanítói dalkör éltető lelke, fáradhatatlan vezetője; a háromszékmegyei tanitótisztület segélyegyletének hű és pontos pénztárosa; az önkéntes tűzoltó-egyesület zenekarának szervezője, lankadhatatlan buzgalma karnagya, f. hó 22-én, éjjeli 2 $\frac{1}{2}$ órakor, közhasznú élete 37-ik, tanítói működése 14-ik évében, öt napi súlyos szenvedés után, agyszélhűdés következtében, váratlanul elhunyt. Földi részei f. hó 24-én d. u. 3 órakor fognak, az ev. ref. egyház szertartása sze-

rint, a helybeli ref. temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Nyugodjék csendesen! Kézdi-Vásárhelyt, 1890. augusztus hó 22-én.”

— Felhívás. Tisztelettel fölkérem mindazon narakat, illetőleg osztálytársaimat, kik a sepsiszentgyörgyi ev. ref. collegium IV. gymn. osztályát az 1885–86-ik évben végeztek, szíveskedjenek e hó 26-án (kedden) d. e. 9 órára a collegium nagytermében baráti összejövetelre megjelenni, hogy a mult kedves emlékeiről fellebbentve a feledés sötét fátyolát, jelen állapotunkról kölcsönösen tudomást szerezzünk, és hogy jövőbeni céljainkat is bizalmasan közölve egymással, rendületlen barátságunk és az abból fakadó jó indulatunk folytatásáért, szétbontatlan frigyét kössünk. Így válhatunk el aztán azon kielégítő tudattal, hogy nem vonakodtunk egymás iránti kötelezettségünknek eleget tenni és ezen összejövetelt becsületbeli ügynek tekintettük. Uzon, 1890. aug. 20. Több osztálytárs megbízásából: Kohn Salamon.

— Halál a Niagarában. A Niagara vizesénél a minap rejtelmes eset történt. Egy Ellis Vilmos nevű fiatal ember jött ott menyasszonyával, annak anyjával és bátyjával. A társaság megnézte az összes nevezetességeket, aztán áthajózott az amerikai partra, a honnét legjobban látni a nagy vizesést. A fiatal leány el volt merülve az óriási víztömeg csodálatosába, a mikor völegéye hirtelen hozzálépett, átkarolta és vele együtt az alya és az összes jelenlevő turisták szeme láttára beleugrott a vizesésbe. Természetesen elveszték, eddig még halotttestüket sem találták meg. Hogy mi vezette Ellist a szörnyű elhatározásra, azt nem is sejtik.

— A válpörök királynéja. Indianapolis amarikai városé a dicsőség, hogy a világ „legelvátabb” hölgye lakói közé tartozik. Lakik ott t. i. egy Black Mabel nevű nő, a ki nyolczszor vált el férjaitől, kétszer ugyanegy férfitől, mivel kétszer egymásután kelt egybe. Most a kilenczedik férjjel lépett boldog házasságra. 37 éves és úgy látszik, családi nyavalya nála az elválás. Anyja 6 férjől vált és most a hetedikkel él. Egy nagybátyja és két nagynénje fejenként ötször váltak el élettársaitól.

— Paniczáné férje elfogatásáról. Panicza őrnagy özvegye a „New-York Herald” szófiai tudósítója előtt következőképen mondta el férje elfogásának történetét:

Éjjel után három órakor egyszerre erős csöngést hallottunk. Szolgánk ajtót nyitott, mire egy rendőrbiztos sietett hálózobánkba és így szólt ébredő férjemhez:

— Ön a fejedelem nevében foglom!

Férjem fölkel, felöltötte egyenruháját, aztán nyakon ragadta a rendőrbiztos, kilökte az ajtón és ezt kiáltotta utána:

— Te oktondi, hát nem tudod, hogy dandárparancsnokot csak úgy lehet elfogni, ha az elfogási parancsot fölebbvalója írta alá, a fejedelemmel egyetemben?

Egy negyed óra mulva megjelent házukban Kosszov ezredes, rendőrökkel és katonákkal. Szabályszerű elfogási parancsot mutatott férjem elé, ki erre ellenszegülés nélkül követte. Stambulov miniszterelnök és Szlavkov, a szobranje elnöke, a szemközti levő épületben vártak meg, míg uramat elkísérik, aztán azonnal házukba rohantak.

Stambulov, mint a bolond futkázózott egyik szobából a másikba, egy nagy tárczába rakva minden papirosfelét, a mi kezébe akadt.

Majd odament az ágyhoz, melyben fiam aludt s felemelve a gyermeket, tolkésével felvagdosta a kisked derekáját, hogy vajjon nem rejtettünk-e oda is valami irományt.

Aztán, mielőtt sejtethettem volna szándékát, hozzám fordult: „Asszonyom, kinos kötelességem, hogy...” és mellemhez nyult, mintha ott is iratokat akarna kutatni.

— Ah Stefán Stambulov! — kiáltottam — Ön meg akarja ölni férjemet, mert a nép hazafinak tartja őt s mert ön eladta magát egy osztrák hercegnek. De azt nem ér, hogy megbecstelenítse áldozatának feleségét!

Es e szavakkal arczon köptem őt. Nem felelt s a dühtől haláláspátdan távozott házuunktól, magával vivén a tárczát, melyben sovány zsákmánya volt.

— Vendégloben. Vendég: Hány nyolczadot vág-nak egy ludból? — Pinczer: Hja, az attól függ, mennyi a vendég. Ha kevés jön, akkor tizenhárm-at, ha sok a vendég, hát tizenhatot is.

— Tanügyi értesítés. A kézdívasárhely-kantai r. kath. gyuasiumban a tanulók szabályszerű felvétele aug. 29., 30. és 31-én eszközöltetik. Szept. 1-én lesz a tanév ünnepélyes megnyitása. A későbbben érkező tanulók csak felsőbb engedély alapján vehetők fel. Az első osztályba csak oly fiúk iratkozhatnak, kik az elemi iskola negyedik osztályát elvégezték és a kilenczedik életévüket már betöltötték, mely ntőbbi körülmény keresztlevél-lel igazolándó. Wittmann Agoston, igazgató.

— Értesítés. A kézdívasárhelyi községi elemi fiú- és leányiskolában az 1890–91-ik évre szóló beírások szeptember 1., 2., 3., 4. és 5-ik napjain eszközöltetnek. Az iskolai év ünnepélyes megnyi-

tása 6-án leend. Tandij 60 kr. A szegénységüket igazoló tanulók a tandij fizetése alól felmentettek. Kézdi-Vásárhely, 1890. augusztus hó 23-án. M. Székely János, igazgató.

A sepsiszentgyörgyi postarablás és gyilkosság bünpere.

K-Vásárhelyt, 1890. aug. 23.

Mult év szeptember 12-13. közti éjjelen a Sepsiszentgyörgy közelében levő szemeriai erdőben elkövetett postarablás és gyilkosság iránti bűnygyben a végtárgyalás a helyi kir. törvényszék előtt, a közönség nagy érdeklődése mellett, f. hó 21. és 22-én tartatott meg.

Az annak idején nagy feltűnést keltett borzasztó bűntény közvetlen tettesei közül a két legfőbb bűnös a határszéli havasokon át Moldvába szökött s csak a harmadik Tanczos Tódor János csikszentimrei illetőségű pásztorlegény volt kézre keríthető s ennek vallomása alapján a bűntény értelmi szerzői Salati András és Czárán Ede sepsiszentgyörgyi lakosok is befogattak.

A végtárgyalás, mely 21-én d. e. 9 órakor vette kezdetét, Szantsali Antal kir. törvényszéki bíró, mint előülő által kitűnő tapintattal és szakértelemmel vezetett; szavazó bírák voltak: Vajna Gáspár és Máthé Albert kir. törvényszéki bírók; jegyzett Barcsa Miklós kir. törvényszéki jegyző. A közzvadásat Solim Miklós kir. ügyész; a védelmet dr. Szacsmai Gyula, Barcsa Károly ügyvédek és dr. Hankó Domokos ügyvédjelölt képviselték.

A szuronyos örök közt bevezetett 3 vádlott a nacionalára nézve kikérdezett, felolvastatt a közvadás előterjesztése, melyből a következő tényállás tűnt ki: a jelzett postarablásra vonatkozó csendőrségi jelentésre a vizsgáló bíróság a helyszínére kiszállt s megállapította, hogy a gyilkosság és rablás a szemeriai erdőben Sepsiszentgyörgytől mintegy 5 kilométer távolságra az országot mentén azon helyen történt, hol a hegy kanyarulatok által fedett utvonalon az ut kissé emelkedőben van s a közvetlen a tett színhelyéig lenyúló mély völgy tetteseknek egy a leselkedésre, mint a menekülésre a legalkalmasabb pontot nyújtott. A tett színhelyét vértócsa jelezte, ettől déli irányban 35 lépés távolságra a patak partján emberbőrök tövében elhelyezve találtatt meg Imre József postakocsi hullájának hanyatfeke, arca és balkarja felső ruhájával elfödve, mellén lösebbekkel, nyakára nyakraválója szorosan reá szorítva. A postakocsi és lovak a tett színhelyétől nyugoti irányban 662 lépés távolságra az utról való kilátástól elfedett helyen, benn az erdőben találtattak meg. A három szíjait, gyeplő szíjait levágtattak és elvitették. A postakocsi első ládája fejével volt feltörve, a benne elhelyezve volt értékek és pénzküldemények hiányoztak. A postakocsi 2-ik ládája bezárva, sértetlen állapotban találtattott. A postakocsi körül postakezelési okmányok voltak szétszórva. Nem messze tűzhely volt, hol papír és zsák hamumaradványai, levélbortékok darabjai találtattak. Találtattott még a helyszínen egy 6 rekeszű szalmakosár s körülötte tüvedarabok.

Imre József postakocsi hulláján az orvos-bírói boncolás 15 lösebet konstatált. A lövegek vadászfegyverből kilőtt futók (posták) voltak. Három lövés történt, melyek közül a mell balfelét és balterdet találó két lövés 10-12 lépés távolságról, a jobb vállat, jobb oldali mellkast találó lövés pedig 20-30 lépés távolságról irányoztatott. A lövések egyszerre vagy legalább másodpercnyi különbséggel eszközlöttek s a test törzsét találó lövegek által létrehozott sérülések feltétlen halálosak voltak.

Az elrablott tárgyakra nézve az illető kir. postás távirat-felügyelő kihallgatván, annak alapján az összes kincstári kár 825 frt 91 krban állapított meg. Hogy ennél nagyobb károsodás nem történt az egy véletlen esetnek tulajdonítható. A sepsiszentgyörgyi kir. adóhivataltól az adótárnok vallomása szerint ugyanazon postával, mely kiraboltattott, 21,800 frt pénz szándékolattott elszállíttatni s a postára tétel csak is véletlenül a csomagolással bekövetkezett késedelem miatt maradt el. Ezen körülmény világlat látszott vetni az elkövetett rablás előkészületeire s gyanítani engedte, hogy a rablás terve S.-Szentgyörgyön készült, s hogy a rablásnak az illető kir. adóhivatal nagyobb mérvű pénzzszállítási intézkedéseivel, valamint a postajáratl ismeretes bűnrészesének kell lenni.

A nyomozat rendjén a csendőrség által Tanczos Tódor János 1889. okt. 5-én elfogattott s ez teljes részletességgel beismerte, hogy a kérdésben forgó gyilkosságot és rablást Tanczos Estók Mihály és Sofron Andrásal együtt hárman követték el, és hogy a gyilkosság és rablás tervezői Salati András és Czárán Ede voltak.

Tanczos Tódor János elfogattására azon körülmény szolgált alapul, hogy a sepsiszentgyörgyi

csendőrség a Csikmegye felé nyúló „Hatod“-névű erdőszegben tartózkodó pásztoroktól megtudta, hogy a rablás idejében 3 ember fegyveresen Csik felé vonult, értesült továbbá Tuscádon arról is, hogy Csik-Szentimrén két orvvadász van, kik gyakran járkák be az erdősegeket. Ez alapon Csik-Szentimrén kezdvén nyomozni, megtudta, hogy a csikmegyei hatóságok Sofron András és Tanczos Estók Mihály ellen ugyancsak a gyilkosság és rablás miatt megelölözleg nyomoztak, és hogy a csendőrségtől nyert megbízás folytán Salati András szeptember hó 28-án Tanczos Estók Mihály-nál járt s valószínűleg ennek közvetítésével a nevezett tettesek a csikmegyei csendőrség üldözése elől megszöktek. Minthogy a csendőrség arról volt értesülve, hogy a tettesek hárman voltak, a nyomozás tovább folyt és sikerült megtudni, hogy szept. 10-én előbb nevezettekkel Tanczos Tódor János együtt indult vadászatra és csak szeptember hó 13-án tért vissza. Így le lett tartóztatva s a megjelölt házkutatásnál Tanczos Tódor János-nál egy csorbás fejszét, egy 1 csövű fegyvert, mely (posták) futókkal volt töltve, Sofron András lakásán nagyobb mennyiségű löport, két bőr zacskót futókkal töltve, egy töltött két csövű fegyvert és két drb pisztolyt, Tanczos Estók Mihály-nál pedig egy „Wertheim“-lakatból darabokat találtak. Tanczos Tódor János, ki már az első kihallgatásán töredelmes beismerő vallomást tett, azzal teljesen egybehangzólag a végtárgyalás rendjén is minden zavar nélkül, nyugodt hangon és folyékonyan a gyilkosság és rablás elkövetését következőleg adta elő:

„Egy kedd napon a baj előtt (szept. 10.) hozzáam jött a csordához Tanczos Estók Mihály s azt mondta, hogy estére menjek haza, vigyem haza a puskát s vigyek egy könnyű fejszét is, menjünk el páva vadászni, mert Háromszéken nincs páva, az árát jól megfizetik s neki levelet irtak, hogy vigyen le vadpávát. En hozzá mentem s még azon este elmentünk a „Keskény-buk“-névű erdőbe, ott reggelig maradtunk, velünk volt Sofron András is. Reggel mondtam, hogy itt páva járást nem láttam, menjünk más erdőbe. Tanczos E. Mihály erre azt mondta, menjünk pénz után. Engem azon nap (szept. 11.) elhozta a szemeriai erdőbe, ott benn az árokban meghaltunk s más napot is ott az erdőn töltöttük el. En mondtam, hogy micsoda pénzt kaphatunk itt, mire társaim azt mondták, hogy a posta hozza a pénzt, a postalegényt le kell löni, azután a postakocsit kihajlítják az oldalba, a fejszével feltörök s a pénzt elveszszük. Erre mondtam: a legényt nem kell megölöni, de őt azt felelték, hogy ha a legény le nem lövöztik meg fogja mondani, hogy milyen forma emberek voltunk. En ki jelentettem, hogy löni nem fogok, mire fegyveremet Tanczos E. Mihály elvette s minthogy nyulra volt töltve a régi töltést kivette s vagdaltott tett belé. Este úgy 8 órakor jöttünk le az utra s ott vártuk a postakocsit. En azt is megjegyeztem, hogy a mint Csikba láttam a postán csendőrség is szokott lenni, mi történik azzal, erre Estók Mihály azt felelte, hogy azt is megjárja az őn. Társaim azt mondták, hogy sok pénzt, úgy 15,000 pengőt hoz a posta s kérdésemre, hogy azt honnan tudják, azt felelték, hogy Salati és Czárán névű szentgyörgyi urak mondták, hogy a posta mindig viszen pénzt.

Nekem megmondták, hogy az utba hova álljak, hogy a lovakat megfoghassam a kocsis felővése után, s azt is tudomra adták, hogy vigyázzak, hogy ha a lovak el találnának futni, a kocsis után engem is le lönek mint egy kutyát. En a helyszínről vagy 30 lépésre előre mentem, Tanczos Mihály az egy csövű fegyverrel, Sofron András a két csövű puskával a száncaba állottak meg s a mint jött a postakocsi a legényre lőttek, előbb Sofron András a két csövű fegyverrel úgy, hogy a két csövből a lövés csaknem egyszerre történt, az után egy pillanat mulva Tanczos Estók Mihály. Erre én futottam szembe a lovakkal, azokat hogattam s azok hamar meg is állottak, mire a legény az ülésből lefordult.

Ekkor Sofron András megfogta a legényt s a lábánál fogva az utról bennebb húzta. Tanczos Mihály pedig megfogta a lovak gyeplőjét s úgy hajtotta ki sebesen a kocsiat az oldalán. Sofron András a legényt letéve futott a lovak után s ketten hajtották ki az erdőbe. En benn maradtam az uton, hogy ügyeljek, s ha valaki észreveszi, nekik hirt adjak. Az uton egy fertály óráig sem álltam, az alatt ott semmiféle székér nem járt. Sofron András fűttenyttett, arra kimentem hozzáuk, hol már a kocsiládából kiszedtek volt mindent. Hogy melyik gyujtotta meg a leveleket, azt nem tudom. Innen egyenesen haza mentünk s estére hazaértünk. Menetközben az erdőn egy cserfa alatt megállottunk, ott nekem 4 tizes bángót s 10 l forintot adtak, azt mondták nekik is annyi jutott s azt is köszönjem meg. Mikor mentünk haza felé, Tanczos Estók Mihályt kérdeztem, hogy honnan tudták ilyen jól a járást. Azt felelték, hogy a nyáron a szentgyörgyi urakkal Salati és Czáránnal ők meg össze voltak egyezve, hogy a postát kira-

bolják. Ezek szekeret küldtek fel utánuk, azon jöttek le. Salati járt fel utánuk, aztán kivitték az erdőre, ott megmutogattak mindent, megmondták, hogy csak abba a ládában van pénz, a melyiken a kocsis ül, annak van két ajtaja, egyik fából, az felnyitható, a másik vasból, az be van zárva, de fejszével és vésővel be lehet vágni, a másik ládában csak pakkok vannak. Akkor el is határozott volt, hogy a postát kirabolják, még pedig úgy, hogy Salati és Czárán felülnek a postakocsira, a legényt valami itallal elaltatják s a postakocsiról lelélik s akkor Tanczos Estók Mihály és Sofron András megfojtják. Már varták is az erdőben, hogy Salati és Czárán a postakocsira érkezzenek meg, de csak gyalog jöttek s azt mondotta, hogy végére járt, de a postán most csak 100 frt van s az nem érdemi meg. Akkor Tanczos Estók Mihály és Sofron András hazamentek üresen. Azt is beszéltek, hogy akkor őt Szentgyörgyön egy vendéglőben is voltak, hol azt mondták, a botfalvi cukorgyárba mennek dolgozni.

Továbbá, hogy Salati és Czárán figyelmeztették, hogy a postakocsi éjjel után érkezik ama helyre s hogy hónap végével legtöbb pénzt viszen, mert akkor szállítják az adópénzt. Salati magára vállalta, hogy utlevelet szerez nekik s a pénzzel el-mehetnek Moldvába. Azt is beszélt Tanczos Estók Mihály neki, hogy ő Czárán Edével a csikszeredai fogházba ismerkedett meg. Czárán még akkor biztatta erre s úgy beszéltek meg a dolgot, hogy Czárán azt fogja írni, hogy a vadpávákat hozzák le és akkor jöhetnek.

Tanczos Tódor János előadja még azt is, hogy a szemeriai erdőbe való érkezésük estéjén végre akarták hajtani a tettet, de a postakocsiba más színű lovak voltak fogva, mint a milyen színűnek Czáránék azt Estók Mihályéknak mondtattak volt s e miatt tévedésben lévően, csak később vették észre, hogy a posta mellettük elment. E miatt más napra is ott maradtak, éjjel az erdőbe tizet tettek s felváltva aludtak, másnap pedig az erdőbe rejtőzködtek s beszélgettek. Tanczos Estók Mihály azt mondta, hogy addig meg ne mozduljunk, ha egy hétig is kell itt lenni, míg a postát ki nem rabolják, mert ő nem akar pénz nélkül hazamenni Csikba.

Tanczos Tódor János vallomását tovább folytatva, elé adja, hogy mult év szent Mihály napja előtt való este Tanczos Estók Mihályhoz ment, ki lejött volt az erdőről névpontot tartani. Ekkor ott találta Sofron András s ezt az urat (Salati urat), kik együtt pálinkáztak és előtte érthetetlenül, oláhu sokáig beszélgettek. Tanczos Estók Mihály egyszer a fejét megvakarta s azt mondta:

Fekete gyász, fehér öröm,

Nekem a bánat nem öröm!

s azután kisírták a házból s elléptek.

En felmentem a csordához az erdőbe. Azóta Salati András nem láttam. A sepsiszentgyörgyi fogházban Salati András azt izente nekem egy fogolytól, hogy menjek fel a vizsgálóbíróhoz s ott mondjam azt, hogy Salati semmiben sincs benne, csak Czárán, s akkor őt kieresztik s ha ki fog szabadulni, nekem ügyvédet fogad, hogy meentsen meg a kötélről, mert különben felkötnek.

Ezután következett Salati András kihallgatása, ki a hozzá intézett kérdésekre kitanult ravasszág-gal ügykezett kitérni. Ezen mozgékony gömbölyű emberke ki kihallgatása rendjén szárazon mosogatta kezét s róka ravasszággal fejeit fogait látni engedte s inkább a pudli mellett, mint a vádlottak padján képzelve magát vigyorgó pófával a következő vallomást tette: 1889. július végén vagy augusztus elején történt, hogy Csikba akart menni, megfogadott egy ismeretlen embert (Józsa András) szekeressnek s mondta neki, hogy hajtson Guidó lakására onnan fognak indulni, hogy (S.-Szentgyörgyön) a piacponon ne kelljen kereszttűl-mennie. Guidótól 2 forintot kért kölcsön, de ő csak 1 frt 50 krt adott. Ott volt Czárán is, kérdésükre megmondták, hogy Csikba megy, ekkor Czárán leírta Tanczos Estók Mihály nevét és lakását s szóval is megmagyarázta hol lakik; azt izente neki hozzon le vadpávát s ha lejön azon esetre kérte Salati, hozza le. Guidónak pedig a cséplőgépbe lóra lévően szüksége, Czárán azt mondta, ha beszél Tanczos Mihályhoz majd ő hozni fog lovat. Felmentve Csik-Szentimrénre Tanczos Mihályhoz hajtattak s neki Czárán izenétét megmondták együtt vacsoráltak s mivel, szegényli is mondani, hogy bor nem volt, uri embernek nem való pálinkát ittak s olyanok lettek mint a bunda. Éjjel 12 órakor elindultak a szekeressel. Tanczos Estók Mihály rövidebb uton gyalog egy ismeretlen társával elejükké kerültek, rendre fűttenytték s a szekérre felültek. Megérkezve Sepsiszentgyörgyre a városnégnél mind hárman leszállottak s a szekerest elbocsátották. Tanczos Estók Mihály azt mondta, hogy szeretne Czáránnal mint régi ismerősével beszélni. Salati ajánlkozott Czárán lakásának megmutatására, mire Tanczos Mihály azt felelte, tudja jól hol lakik, járt nála, de a szolgálója (Csutak Erzsé) falujabéli s nem akar vele találkozni. Ekkor Salati elvitte őket az Árpa

Szent Mihály nap előtt adott 2 firtot, hogy készítsék a névnapra, mert le jő a csordától. Akkor este vele jött a szentgyörgyi ur, a ki másodszor volt nálunk, nekem adott 20 krt s elküldött pálinkáért. Az eressze egyiütt suttogtak, én hallgatóztam, hogy miről beszélnek, de nem tudtam megbelőle semmit. Az én társam még azon éjjel ugy

Végül következett Solim Miklós kir. ügyész győnyörűen kidolgozott terjedelmes védbeszéde, melyre a védők gondos védbeszédeiket tették meg. Közvádló vádlott Tanczos Tódor Jánost a btk. 278. §-ban írt gyilkosság a btk. 344. §-ban írt rablás büntetése, mint közvetlen tettest, Salát András és Czárán Edét nevezett büntettekbe mint a btk. 69. §. 1 pontja szerinti felbujtókat

Kovácsna. 4 folytatás

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

Ifj. Dobay János.

Nyilt tér.*

Fekete, fehér és színes selyem damasztok

1 forint 40 krtól 7 forint 75 krig. (18-féle
minőségben is küld, portó- és vámmentesen
G. Henneberg gyári raktára **Zürich-**
ben. Levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó

* E rovatban megjelent közleményekért felelősséget nem vállal a szerk.

Hirdetések.

Hirdetés.

A ráczokban a néhai Kovácsi Bálint-féle ház bérbe kiadó vagy örök áron eladó. Értekezhetni lapunk kiadói hivatalában.

KÉRESEŦ

Egy bankintézet keres minde-
nyütt egyéneket, törvényileg en-
gedélyezett sorsjegyek részlet-
fizetés melletti eladására. Igen
előnyös jutalék feltételek!

Ajánlatok B. J. jegy alatt **Goldberger A. V.** hirdetési irodájához, **Budapest**, váczi-utca 9. sz. a. intézendők. 3-6